

Handläggare
Lotta Gillhardt
Telefon: 08-508 14 019**Till**
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd

Förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr 325-679/2013

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen

Lena Lundström Stoltz
StadsdelsdirektörMargreth Hollbrant
Avdelningschef

Sammanfattning

För att säkerställa kvalitet och likabehandling i handläggningen av ärenden som rör våld i nära relationer har ett förslag till riktlinjer tagits fram av Socialförvaltningen. I förslaget förtydligas socialtjänstens ansvar i ärenden där våld förekommer.

Utifrån regional samverkan inom området skriver stadsdelsförvaltningarna i Enskede-Årsta-Vantör, Skarpnäck och Farsta ett gemensamt svar på remissen. Förvaltningarna ställer sig positiva till riktlinjerna och dess krav på professionell handläggning, bedömning och stödinsatser men betonar att de förtydligade kraven innebär utökade resursbehov.

Bakgrund

Som ett komplement till Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012-2014, som antogs av

kommunfullmäktige 2012-04-23, har ett förslag till riktlinjer tagits fram för socialtjänstens handläggning av ärenden som handlar om våld i nära relationer. Riktlinjerna har sänts på remiss till stadsdelsförvaltningarna och ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 31 augusti 2013.

Stadsdelsförvaltningarna i Enskede-Årsta-Vantör, Skarpnäck och Farsta kommer att lämna ett gemensamt svar på remissen.

Stadsdelsförvaltningarna i Enskede-Årsta-Vantör, Skarpnäck och Farsta har tillsammans drivit projektet "Centrum för våldsutsatta i söderort" och "Mansmottagningen i söderort" med stöd av statliga stimulansmedel. När det gäller den sistnämnda gruppen ingår även stadsdelsförvaltningarna i Hägersten-Liljeholmen samt Älvsjö. Målsättningen är att de tre förstnämnda förvaltningarna ska utveckla och lägga grunden till en permanent verksamhet mot våld i nära relationer i söderort med stödinsatser för våldsutsatta vuxna personer och barn samt för våldsutövare.

Ärendet

De föreslagna riktlinjerna för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer utgår från aktuell lagstiftning och Socialstyrelsens handbok, föreskrifter och allmänna råd samt Stockholms stads program för kvinnofrid. Riktlinjerna syftar till att målgrupperna ska få likvärdiga insatser oavsett var i staden de bor.

Förslaget till riktlinjer omfattar alla vuxna, oavsett kön, som utsätts för våld, alternativt utövar våld i nära relation. Förslaget är synkroniserat med övriga riktlinjer för handläggning av ärenden inom socialtjänsten, inklusive äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning.

Handläggningen gällande barn till våldsutsatta eller våldsutövare berörs i vissa fall, men bedömning och utredning av barn styrs av gällande riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn- och ungdomsärenden. Vuxenhandläggarnas ansvar att uppmärksamma barn- och ungdomsenheten, när man misstänker att våld förekommer, framhålls dock i riktlinjerna, liksom att utredning av barnet alltid ska inledas.

I riktlinjerna ges en definition av våld och beskrivningar av de faktorer i en våldsutsatt persons situation som kan påverka kontakten med socialtjänsten. Det tydliggörs vad som är viktigt att tänka på vid bemötande men också hur socialtjänsten

lämpligen formulerar sig kring våldssituationen för att undvika skuldbeläggande av den utsatta personen.

Den våldsutövande parten ges ett utökat utrymme jämfört med tidigare praxis. Enligt förslaget till riktlinjer ska den våldsutövande parten alltid kontaktas och erbjudas hjälp och stöd. En förhandsbedömning ska således göras. I riktlinjerna förtydligas också socialtjänstens ansvar att inhämta samtycke och upprätta en säkerhetsplan innan kontakt tas med våldsutövaren.

Vikten av tidig upptäckt och att det finns allmän kompetens att bedöma om någon kan vara våldsutsatt eller våldsutövande framhålls, samt vikten av att använda de standardiserade bedömningsinstrument som finns för att undvika godtycklighet i till exempel risk- och skyddsbedömningar.

Riktlinjerna erbjuder också en mall för utredning och säkerhetsplanering samt en genomgång av vilka olika insatser som kan bli aktuella att erbjuda.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts inom avdelningarna för individ- och familjeomsorg i Enskede-Årsta-Vantör, Skarpnäck och Farsta.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Att upptäcka och ställa frågor om våld i nära relationer

Det är av avgörande betydelse att handläggare inom socialtjänsten har kunskap och förmåga att se tecken på, och följer av, utsatthet för våld i nära relationer. Våld är ett tabubelagt område och en förutsättning för att synliggöra våldet är att våga fråga. I riktlinjerna framhålls att ett sätt att systematisera arbetet med att upptäcka våld i nära relation är att fråga alla klienter om förekomst av våld, s.k. screening. Varje handläggare ställer rutinmässiga frågor enligt ett särskilt bedömningsinstrument till alla klienter som är aktuella i syfte att öka upptäckten av våld. Den som är utsatt eller den som själv utsätter andra för våld i nära relation kan söka sig till socialtjänsten för hjälp med annan fokus än själva våldet, exempelvis för ekonomiskt bistånd, hjälp med barnen eller för missbruk. En försvårande omständighet för upptäckt av våld kan vara att socialtjänstens arbete ofta är organiserat efter olika funktionsgrupper; med inriktning på barn- och familje frågor, missbruksfrågor, försörjningsstöd, äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning samt familjerättsliga frågor.

Därför är det viktigt med utarbetade rutiner som samtliga anställda i de olika funktionsgrupperna tar del av.

Förvaltningarna ställer sig bakom tanken om screening då metoden ger möjlighet att upptäcka fler utsatta. Förvaltningarna inser samtidigt att det är nödvändigt att ha en god beredskap för utredning och insatser för det som upptäcks genom arbetssättet. Detta arbetssätt kräver behov av fler utredningar och insatser, vilket därmed kräver mera resurser. Screening kan dock innebära att vissa klientgrupper upptäcks i ett tidigt skede vilket också ger möjlighet till tidiga insatser.

Skyddade boenden

Riktlinjerna anger att om en våldsutsatt kvinna är i akut behov av skydd och stöd bör socialtjänsten erbjuda henne placering i ett skyddat boende. Begreppet skyddat boende innebär per definition att boendet är bemannat och har hög säkerhet vad gäller skalskyddet. Stadsdelsförvaltningarna har själva egna jourboenden/jourlägenheter, som ibland kallas ”skyddade boenden” men som inte har den säkerhet som krävs av ett skyddat boende.

Vid varje enskilt fall görs en säkerhetsbedömning av kvinnans situation och hennes behov. Alla våldsutsatta har inte behov av den högre graden av skyddsboende. Jourboenden innebär en lägre nivå av skydd men ska självklart vara en trygg placering även om det inte finns personal dygnet runt. Det kan finnas personal närvarande under vissa tider alternativt kan den våldsutsatta bo utan personal men ha möjlighet att ringa en kontaktperson inom socialtjänsten vid behov. Förvaltningarna önskar att riktlinjerna ska förtydligas i detta avseende.

Ökade resursbehov

De nya riktlinjerna kommer att medföra ökade krav på resurser i arbetet med våld i nära relationer. Ytterligare krav kommer att ställas på kommunerna när Socialstyrelsens föreskrifter gällande våld i nära relationer förväntas komma 2014. Socialstyrelsen pekar ut våld i nära relationer som ett eget verksamhetsområde inom socialtjänsten.

De utvidgade kraven, till exempel vad gäller förhandsbedömningar av våldsutövare, och att barnutredning alltid ska inledas samt kraven på höjd såväl generell som specialiserad kompetens innebär utökade resursbehov på utredningsenheterna. Det behövs också utökade resurser för att kunna erbjuda den nivå

på insatser som riktlinjerna kräver, i form av till exempel skyddade boenden samt stöd och behandling.

Regionalt samarbete

Stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Skarpnäck har i ett regionalt samarbete (Fridsam-centrum för stödinsatser till våldsutsatta och våldsutövare) med stöd av statliga utvecklingsmedel, utvecklat kvalificerade stödinsatser för våldsutsatta vuxna personer, barn som bevittnat våld samt våldsutövare i nära relationer. När det gäller stödet till våldsutövare deltar också stadsdelarna Hägersten- Liljeholmen och Älvsjö. Därutöver delar stadsdelsförvaltningarna på en jourlägenhet för våldsutövare. Förvaltningarna planerar ett samarbete med det norska behandlingscentret Alternativ till våld (ATV) för att på sikt kunna skapa förutsättningar för ett Fridsam – center i södra Stockholm enligt ATV:s modell.

Förvaltningarna ämnar fortsätta det regionala samarbetet för stödinsatserna, men ser i nuläget svårigheter med finansieringen av Fridsam efter 2013 då Socialstyrelsens utvecklingsmedel, som idag finansierar verksamheten med cirka 40 procent, kommer att minska.

Våld i nära relationer är ett stort folkhälsoproblem och landstinget är en viktig aktör på området. Primärvården är många gånger den första instansen som möter och upptäcker våldet. Sjukvård och psykiatri står för en stor del av behandlingsinsatserna för våldsutsatta. Därför är det av stor vikt att socialtjänsten och landstinget kan hitta former för samverkan och en gemensam finansiering av stödinsatserna.

Förvaltningarna konstaterar att de ligger väl i framkant när det gäller arbetet med våld i nära relationer speciellt gällande stödinsatserna. Förvaltningarna anser att väl fungerande stödinsatser på lång sikt kan medföra att färre barn växer upp med våldet och dess skadeverkningar på barnens fysiska och psykiska hälsa. Det finns stora fördelar med att upptäcka och utreda våldet så tidigt som möjligt för att kunna ge tidiga stödinsatser framförallt utifrån barnperspektivet.

Riktlinjerna pekar på behovet av att all personal inom socialtjänsten ska ha en grundläggande kompetens samt att de som arbetar direkt med målgruppen ska ha en djupare specialistkunskap. De tre förvaltningarna avser att fortsätta det

samarbete som har inletts för att öka och underhålla personalens kompetens.

Avslutande synpunkter

Stadsdelsförvaltningarna anser att det är välkommet att staden har utarbetat riktlinjer för hur arbetet med våld i nära relationer ska bedrivas. Särskilt positivt är att det föreslås en gemensam utredningsmall och att det av Socialstyrelsen framtagna bedömningsinstrumentet FREDa ska användas. Det har länge saknats tydliga och enhetliga handläggningsrutiner för våld i nära relationer av både våldsutsatta och våldsutövare.

Positivt är också att riktlinjerna pekar ut våldsutövarens ansvar för att våldet ska upphöra och att våldsutövare erbjuds stöd för att upphöra med våldet.

Tillsammans med programmet för kvinnofrid bidrar allt detta till att skapa en större likställighet mellan stadsdelsförvaltningarna och att stadens invånare får liknande stöd oavsett inom vilket stadsdelsområde de bor.

Förvaltningarnas mening är dock att de förtydligade rutinerna föranleder ökad arbetsbörda till redan arbetstyngda utredningsenheter, speciellt inom utredning för barn och ungdom. Detta kommer att medföra ökade behov av personal inom individ- och familjeomsorgen eller att resurser kan omvandlas från stödinsatser till utredning.

Förvaltningarnas mening är att resurserna behöver utökas för stödinsatser för våld i nära relationer.

Bilagor

Remiss om förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relation